Krizne intervence v vzgojnih zavodih (strokovnih centrih)

Mitja Krajnčan
Katja Vrhunc Pfeifer

Mitja Krajnčan

Dr. Mitja Krajnčan, didaktik in metodik socialnopedagoškega dela, redni profesor, prodekan in predstojnik Oddelka za socialno pedagogiko Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem. Uvedel je prvo in drugo stopnjo študija socialne pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, je raziskovalec in iniciator področja celostne obravnave otrok ter mladostnikov z vedenjskimi in čustvenimi težavami ter motnjami, metodik področja izvendužinske vzgoje, utemeljitelj doživljajske pedagogike v slovenskem prostoru in pisec številnih del, predavatelj na mnogih tujih univerzah in kongresih. Je prejemnik evropske nagrade Outward Bound za najboljši doživljajskopedagoški projekt, leta 2018 je prejel nagrado Republike Slovenije za visoko šolstvo.

Katja Vrhunc Pfeifer

Katja Vrhunc Pfeifer, mag. prof. socialne pedagogike in doktorska študentka edukacijskih ved, zaposlena na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. Kot asistentka za področje socialne pedagogike in začetnica na akademski poti se je usmerila v polje izvendružinske vzgoje, kjer je preko Ciljnega raziskovalnega projekta raziskovala krizne intervence v vzgojnih zavodih (strokovnih centrih). Razvija področje ocenjevanja čustvenih in vedenjskih težav ter motenj.

Krizne intervence

Knjižnica Ludus · 28 · ISSN 2536-1937
Urednica zbirke · Silva Bratož

Krizne intervence v vzgojnih zavodih (strokovnih centrih)

Izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji

Mitja Krajnčan
Katja Vrhunc Pfeifer

Krizne intervence v vzgojnih zavodih (strokovnih centrih)
Izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah
v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov
s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji

Mitja Krajnčan
Katja Vrhunc Pfeifer

Recenzentki · Olivera Gajić, Vesna Žunić Pavlović
Lektoriranje · Davorin Dukič
Oblikovanje naslovnice · Tina Cotič
Oblikovanje in tehnična ureditev · Alen Ježovnik

Knjižnica Ludus · 28 · ISSN 2536-1937
Urednica zbirke · Silva Bratož

Izdala in založila · Založba Univerze na Primorskem
Titov trg 4, 6000 Koper
www.hippocampus.si
Glavni urednik · Jonatan Vinkler
Vodja založbe · Alen Ježovnik
Naklada · 200 izvodov
Koper · 2021

© 2021 Univerza na Primorskem

Izdajo knjige je finančno podprlo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v okviru ciljnega raziskovalnega programa Izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

376.018.3

KRAJNČAN, Mitja
Krizne intervence v vzgojnih zavodih (strokovnih centrih) : izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji / Mitja Krajnčan, Katja Vrhunc Pfeifer. – Koper : Založba Univerze na Primorskem, 2021. – (Knjižnica Ludus, ISSN 2536-1937 ; 28)

ISBN 978-961-293-067-7
COBISS.SI-ID 63446531

Kazalo

Seznam slik in preglednic · 7
Uvod · 9

1 **Kako in zakaj nastane krizna situacija · 11**
Heteroagresija, nasilje · 20
Avtoagresija · 25
Zasvojenost · 50
Duševno zdravje otrok in mladostnikov v strokovnih centrih · 54
Zlorabe · 59

2 **Raziskava · 61**
Namen in cilji · 61
Podatki o respondentih in ustanovah · 61
Raziskovalna metodologija · 64

3 **Rezultati · 65**
Heteroagresija, nasilje · 71
Avtoagresija · 112
Duševno zdravje otrok in mladostnikov v vzgojnih zavodih · 130
Težave z zasvojenostjo · 151
Pomembna strokovna problemska težišča dela v strokovnih centrih · 175
Predlogi strokovnih centrov · 206

4 **Zaključek · 211**

Literatura · 217
Imensko kazalo · 229
Stvarno kazalo · 231

Seznam slik in preglednic

Slike

1.1 Shema smeri in oblik agresije · 22
2.1 Spol respondentov · 62
2.2 Starost respondentov · 62
2.3 Delovna doba respondentov · 63
2.4 Delovna doba v vzgojnem zavodu · 63
2.5 Število otrok po ustanovah · 64
2.6 Število vzgojiteljev po ustanovah · 64

Preglednice

1.1 Razlike med psihosomatskim in socialnim modelom kriznih stanj · 13

Uvod

Tema monografije *Krizne intervence v vzgojni zavodih (strokovnih centrih): izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji* je časovno padla v čas splošne krize, povezane s pandemijo covid-19.

Verjamemo, da so podatki, ki smo jih uspeli pridobiti v drugi polovici septembra, ko se je ponovno začelo nakazovati, da prihaja do vse večjih okužb z virusom, vseeno pridobljeni brez večjega vpliva na rezultate.

V raziskavi smo teoretično opredelili krizne situacije, kako in zakaj prihaja do njih, analizirali smo teoretska dognanja najpogostejših fenomenov kriznih situacij. Nadaljujemo z empiričnim delom, v katerem smo definirali raziskovalno metodologijo, postopek pridobivanja podatkov in demografske značilnosti respondentov.

Sledi analiza z zaključki, kjer smo posebej izpostavili heteroagresijo, avtoagresijo, težave z zasvojenostmi, težave otrok in mladostnikov v duševnem zdravju in še nekatere specifike, ki so se izpostavile kot pomembne v hitrem, strokovnem in ozaveščenem ravnanju v kriznih situacijah.

Želeli bi se zahvaliti vsem zavodom za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi ter vedenjskimi motnjami v Sloveniji, ker ste si vzeli čas in poglobljeno odpirali zahtevne ter pomembne teme, povezane s kriznimi situacijami, z njihovim reševanjem, dilemami, s težavami, predlogi in z razmišljanji. Poleg ravnateljev so prisostvovali tudi strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju kot tudi svetovalni delavci.

Prav tako bi se želeli zahvaliti skrbnici raziskovalnega projekta mag. Poloni Šoln Vrbinc za njeno podporo in hkrati pomembno vlogo, ki jo nesebično izvršuje na področju zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok ter mladostnikov z vedenjskimi in čustvenimi motnjami v Sloveniji.

Pri raziskavi so avtorjema pomagali tudi študenti drugega letnika rednega študija socialne pedagogike Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, in sicer: Nika Ferbežar, Elen Vežnaver, Nika Knafelc, Patrik Kogoj, Nina Brecelj in Janja Florjančič.

Rezultati in predlogi kažejo na potrebe boljše in natančnejše definicije vlog, postopkov in pristojnosti v delovanju v kriznih situacijah. Izhodišča za izdelavo smernic za ravnanje v kriznih situacijah predstavljajo pomemben okvir za nadaljevanje samega oblikovanja smernic, za katere predlagamo, da

si jih oblikuje vsak strokovni center[1] posebej, pri čemer naj iz gradiva črpajo vsebinske možnosti.

Predlagamo, da se nemudoma dosežejo tudi medresorski dogovori glede sodelovanja in pristojnosti, kakor tudi razmisli o zmanjšanju normativov in ustanavljanju fleksibilne intenzivne skupine, povezane z regijskimi strokovnimi centri. Skozi vsebinsko izpostavljene transkribirane odgovore respondentov v vsakem od zavodov so prikazane tudi tuja praksa in izkušnje ter dobre prakse.

V Kopru, 14. februarja 2021 Mitja Krajnčan in Katja Vrhunc Pfeifer

[1] Strokovni center smo imenovali vse ustanove za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov z vedenjskimi in čustvenimi težavami ter motnjami glede na novosprejeti »Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami ter motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI)« (2020). Ker je bil zakon sprejet s koncem decembra 2020, so interpretacije in vključevanje terminov strokovni center, vzgojni zavod, stanovanjska skupina in mladinski dom uporabljani kronološko, tako kot so jih uporabljali respondenti ali kot so napisani v izvirniku. V vsakem primeru je danes to strokovni center in verjamemo, da terminološki preplet ne bo predstavljal nobenih težav. Se pa skozi besedilo lahko najde kakšna nedoslednost, ki je povezana tudi z dejstvom, da smo raziskavo izvajali pred sprejemom ZOOMTVI.